CULTUURPROFIELPLAN

COORNHERT LYCEUM HAARLEM

2022 - 2026

Onze school is een groot orkest waar je je eigen instrument kunt bespelen en waar je door samen te werken bij anderen weerklank vindt.

Colofon

Tekst, redactie en samenstelling:
Germain Creyghton en Harm van Ee
Fotografie:
Harm van Ee en Erik Jan Klesser

1 Het Coornhert Lyceum in 2022

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de school zoals die zich in de afgelopen vier jaar heeft ontwikkeld en een vooruitblik in de komende vier jaar.

1.1 Een cultuurschool in ontwikkeling

1.1.1 Missie, visie, motto

Een uitgebreide missie- en visietekst van het Coornhert Lyceum is in te zien in het schoolplan 2019-2023. Zie hiervoor de website van de school. Ten behoeve van de communicatie heeft het Coornhert Lyceum vanaf januari 2018 intern en extern gewerkt met een vernieuwde compacte formulering van de schoolvisie, samengevat in het motto Samen werken aan jezelf op het Coornhert. Dit motto is als volgt uitgewerkt:

Samen

Op het Coornhert hebben we oog en oor voor elkaar. Je wordt er gezien en gekend. We luisteren naar elkaar. We zijn nieuwsgierig, belangstellend en meelevend.

Werken

Op het Coornhert kun je je ontwikkelen als mens door te leren en te presteren, door te scheppen en te creëren. Je leert van jezelf en van een ander. Onze school is een studiehuis om te jongleren: je mag veel ballen in de lucht houden. Fouten maken mag.

Aan jezelf

Op het Coornhert kun je jezelf zijn. Onze school biedt je ruimte om te ontdekken wie je bent, wat je kunt, wat je wilt. We bieden je een podium, een laboratorium en een sportveld om je talenten aan anderen te laten zien.

Op het Coornhert

Onze school is een groot orkest waar je je eigen instrument kunt bespelen en waar je door samen te werken bij anderen weerklank vindt.

Onze school is een afspiegeling van de samenleving: verschillend in geaardheid, overtuiging, afkomst en milieu.

We zijn een brede school met veel diversiteit in opleidingen, vakken, activiteiten en in mensen: uit alle lagen van de bevolking, met uiteenlopende achtergronden en interesses. Wij bieden onderdak aan gewone duizendpoten.

In 2020 heeft een nieuwe werkgroep de ‘merkwaarde’ van het Coornhert onder de loep genomen. Hieruit is een nieuw motto voortgekomen: **Coornhert**. Vorm je toekomst. In het najaar van 2022 wordt nog gewerkt aan aanpassing van het ‘image’ (huisstijl etc.) van de school naar buiten toe, aansluitend bij de vernieuwingen die de school doormaakt. Hoe dan ook zal daarin duidelijk blijven dat het Coornhert zich verder ontwikkelt als een brede school met een vernieuwend en toekomstgericht onderwijsprogramma. In de uitstraling van de school naar buiten toe zullen naast gedegenheid en traditie zeker ook verbeelding, creativiteit en eigen onderzoek de sfeer bepalen.

1.1.2 Verandering en continuïteit in schoolleiding en cultuurcoördinaat

Bij de VCPS-visitatie van het Coornhert Lyceum in mei 2018 stond de school vlak voor een rectorswisseling: Henk Tameling zou per 1 augustus van dat jaar het rectoraat overdragen aan Nelie Groen. Naast haar is in 2020 is de heer Bas Boensma als adjunct-rector toegevoegd aan de schoolleiding. Met ingang van 1 augustus 2020 hebben twee conrectoren (onderbouw en mavo) de school verlaten. Twee docenten uit de vakgroep drama hebben hun plaats ingenomen. Met ingang van 1 augustus 2022 heeft Nelie Groen het rectoraat overgedragen aan Alexander Volmer, die eerder vele jaren rector was van een collega-school van hetzelfde bestuur (Dunamare Onderwijsgroep). Hiermee wordt vanaf schooljaar 2022-2023 de schoolleiding gevormd door twee rectoren en vier conrectoren, waarvan er drie zijn opgeleid en werkzaam zijn geweest als kunstvak- en/of talendocent.

Bij de visitatie in 2018 werd het cultuurcoördinaat uitgevoerd door twee docenten: één docent Duits en één docent tekenen & CKV. Inmiddels zijn alle taken voor het schoolbrede cultuurcoördinaat belegd bij deze laatste docent. Binnen de vakgroep tekenen & CKV is de organisatie van CKV-activiteiten in 4HV en 5V belegd bij twee CKV-docenten.

1.1.3 Verandering en continuïteit in het onderwijs

Het Coornhert Lyceum viert in 2022 zijn 75-jarig bestaan als een brede, openbare school voor mavo, havo en vwo, die vanaf de oprichting (1947) onderwijs verzorgt vanuit een humanistisch geïnspireerde opvoedings- en onderwijsvisie. De afgelopen vier schooljaren, waarvan de laatste twee mede bepaald werden door de coronapandemie, heeft de school benut

- om zo goed mogelijk resultaatgericht onderwijs te blijven geven op klassieke leest, met klassikale lessen, op basis van zeer ruime lessentabellen van minimaal 32 lessen van 50 minuten per week;
- om plannen te maken voor vernieuwing van het onderwijs, zodat het adequaat blijft beantwoorden aan de behoeften van de huidige generatie leerlingen.

De noodzaak tot vernieuwing van het onderwijs is de afgelopen jaren sterker voelbaar geworden door meerdere ontwikkelingen tegelijk:

- Het aantal leerlingen is in 4 à 5 jaar gedaald van 1750 naar 1350: van eigenlijk teveel voor het gebouw en de faciliteiten, naar eigenlijk te weinig voor de brede school met een breed vakkenaanbod die we willen blijven.
- Het aantal leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond is relatief gestegen ten opzichte van het aantal autochtone leerlingen afkomstig uit Haarlem/Heemstede.
- De verhouding tussen de afdelingen mavo, havo en vwo dreigt uit balans te raken door een relatief sterke afname in de laatste 3 schooljaren van het aantal leerlingen met een vwo-advies.
- De continue beschikbaarheid en invloed van ICT in de leefwereld van de leerlingen maakt het noodzakelijk om ze, binnen duidelijke kaders, goed te leren omgaan met ICT als leermiddel, meer keuzevrijheid te geven in het vormgeven van een individuele leerweg en ze beter te begeleiden in de ontwikkeling van eigenaarschap.

1.1.4 Daltonschool in aanbouw, technasium in ontwerp

Vanaf de zomervakantie van 2022 is onze school letterlijk en figuurlijk ‘in verbouwing’. De bouw van een nieuwe bibliotheek / studiehuis is nodig om het gebouw up-to-date te houden en vooral om meer ruimte te maken voor zelfstandig werken door de leerlingen. Maar de verbouwing gaat samen met de ontwikkeling van het onderwijs. Het gaat om twee belangrijke veranderingen die respectievelijk vanaf 2021 en 2022 in gang zijn gezet:

- de ontwikkeling naar een duidelijk herkenbare daltonschool voor mavo, havo en vwo (atheneum en gymnasium), met als eerste stap de invoering van 5 daltonuren per week, inclusief een blokuur voor keuzeprojecten, in leerjaar 1 en 2 vanaf schooljaar 2022-2023;
- de introductie van het vak Technologie & Toepassing in 3M en 4H en de ontwikkeling van een technasiumafdeling waarin zowel de daltonkernwaarden als de uitgangspunten van het cultuurprofiel herkenbaar zijn; met als eerste stap de invoering van het vak Onderzoek & Ontwerpen in leerjaar 1 vanaf schooljaar 2023-2024.

Al in het schoolplan 2019-2023 waren de vijf kernwaarden waaraan alle daltonscholen werken te herkennen: ***zelfstandigheid, vrijheid/verantwoordelijkheid, samenwerking, effectiviteit*** en ***reflectie***. In het voorjaar van 2021 hebben we het besluit genomen om daltonschool te worden. Wij hebben daar bewust een 6e kernwaarde aan toegevoegd: die van de creativiteit. Omdat we ervan overtuigd zijn dat het voor de toekomst van onze leerlingen belangrijk is inventief en origineel te kunnen zijn, niet alleen in 'kunstzinnig' perspectief, maar in alle vakgebieden en maatschappelijke sectoren die onze leefwereld bepalen en voortdurend veranderen.

Schooljaar 2021-2022 hebben we gebruikt voor een grondige voorbereiding, onder begeleiding van twee vertegenwoordigers van de Nederlandse Daltonvereniging. Er is veel werk verzet, met 3 goed voorbereide studiedagen, om de overgang te maken van een klassieke, brede scholengemeenschap met relatief veel klassikale lessen in een vaste lessentabel, naar een daltonschool die heel bewust de daltonkernwaarden centraal stelt en herkenbaar wil maken in alle onderwijsactiviteiten. Dit voorbereidende werk is grotendeels gedaan door een dalton-ontwikkelgroep, bestaande uit 10 docenten en 2 conrectoren. Deze groep heeft voorstellen gedaan voor een aanpassing van de lessentabel voor de eerste 3 leerjaren. Hierbij is de stevige positie van de kunstvakken gehandhaafd (muziek, drama en tekenen elk 1 lesuur in elk leerjaar) en zelfs versterkt: in de daltonuren kunnen de leerlingen kiezen voor aanvullende projecten, waarin elk van de drie kunstvakken gedurende het hele schooljaar steeds wisselende invullingen geeft in een blokuur van 100 minuten op donderdag in het 4e en 5e lesuur. In de projecten is tevens plaats voor vakoverstijgende thema's waarin ook vanuit andere vakken een sterker beroep wordt gedaan op de creativiteit van de leerlingen dan in de reguliere lessen mogelijk is. De projecten in de daltonuren zijn in de plaats gekomen van de workshops in leerjaar 1. Of anders gezegd: de workshops (zie een PPT als bijlage bij dit CPP) zijn omgevormd tot projecten die in de daltonuren zijn opgenomen en daarmee steviger verankerd zijn in het curriculum waarmee alle leerlingen kennismaken.

Het vormen van een eigen creativiteit

In schooljaar 2022-2023 zet de dalton-ontwikkelgroep zijn werk voort. De opdracht is nu om de uitvoering van de plannen in leerjaar 1 en 2 te evalueren, waar nodig aan te passen en om uitvoerbare plannen te maken voor de ontwikkeling van daltonuren en –projecten in de volgende leerjaren. Bij die uitvoerbaarheid moet de komende jaren meer rekening gehouden worden met de financiële haalbaarheid, zodat de school niet structureel meer lesuren uitgeeft dan op grond van de bekostiging mogelijk is. Tevens zal de ontwikkelgroep rekening moeten houden met de ambitie om de aantrekkelijkheid van het vwo te versterken door naast het gymnasium ruimte te maken voor een technasium-opleiding met daarin opgenomen het vak Onderzoek&Ontwerpen. Wij weten van andere cultuurprofielscholen (zoals het Da Vinci College in Leiden) dat de introductie van dit vak het cultuurprofiel kan versterken. We merken ook dat de ontwikkeling c.q. de positionering van het vak O&O in de onderbouwklassen de samenwerking tussen docenten in de exacte vakken en in de kunstvakken stimuleert. We denken dus dat de technasium-ontwikkeling kan bijdragen aan een verbreding van het cultuurprofiel zoals wij die voor ogen hebben. De nieuwe plannen van de ontwikkelgroep moeten eind januari 2023 klaar zijn.

De wisselwerking tussen dalton en cultuurprofiel

Onze keuze voor daltononderwijs is ingegeven door de noodzaak om meer tijd en ruimte in de school te krijgen voor het gesprek met leerlingen over hun vermogen tot zelfstandig, effectief en doelmatig leren. Maar we zouden er niet voor hebben gekozen als we niet tegelijk overtuigd waren geweest dat de daltonontwikkeling het cultuurprofiel van de school kan versterken: niet zozeer kwantitatief (het aantal lessen in de kunstvakken per leerling en leerjaar), wel kwalitatief: omdat de invoering van daltontijd ons meer ruimte geeft om met de leerlingen vaker en beter te reflecteren op wat zij in de praktijk ervaren en zelf (kunnen gaan) laten zien; omdat we hun cultureel bewustzijn in een daltonschool veel beter kunnen versterken op een meer persoonlijk niveau: in de brede zin van dat woord, als het vermogen tot steeds beter leren waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en analyseren van wat Barend van Heusden heeft aangeduid als de typisch menselijke 'ervaring van verschil' die de bron vormt van elke cultuur.

We denken dat het cultuurprofiel enerzijds bijdraagt aan de daltonontwikkeling: doordat in de praktijk de kunstvakken al goede voorbeelden laten zien van dalton-didactiek in het stimuleren van zelfstandigheid, samenwerking, het 'durven-kiezen' van een eigen weg, het vormen van een eigen creativiteit. Maar we denken ook dat het omgekeerd werkt: dat de daltonontwikkeling een verbreding en een verdieping van het cultuurprofiel voor de school als geheel mogelijk maakt, dat via 'dalton' de werkwijzen die in de kunstvakken al langer bestaan ook in veel andere, meer op kennis gerichte vakken, kunnen doorwerken.

In deze wisselwerking stelt de dalton-ontwikkeling ook de kunstvakken voor uitdagende vragen. Wat is nu werkelijk 'de beginsituatie' van onze leerlingen als het gaat om hun culturele ontwikkeling en cultureel bewustzijn? Hoe komt het dat er langzaam minder belangstelling is voor ons schoolorkest en wat betekent dit voor de prioriteiten die wij stellen? Wat moeten

we anders doen om leerlingen met een niet-westerse culturele achtergrond aan te spreken? Beantwoordt dat wat wij aanbieden in de kunstvakken en in de buiten-les-activiteiten nog steeds aan de reële behoeften van onze leerlingen, of doen we teveel een appèl op min of meer vanzelfsprekend aanvaarde culturele waarden uit het verleden? Gunstig voorteken: we merken nu al dat de invoering van projecturen in daltontijd (onder andere vanuit de kunstvakken) ons voordelen gaat opleveren. Er zijn toegankelijke presentatiemomenten, waardoor de culturele en kunstzinnige beleving op een plezierige manier wordt versterkt. Hierbij hebben niet alleen leerlingen die affiniteit hebben met het vak een positieve ervaring, maar bereiken we een grotere groep leerlingen die kennis maken met presentaties. Ook zorgt het voor een veiliger klimaat in de school: in heterogene groepen, met 1e en 2e klassers door elkaar.

De culturele en kunstzinnige beleving wordt op een plezierige manier versterkt.

1.2 Een pedagogische visie op cultuureducatie

Wat niet verandert bij al deze ontwikkelingen is het fundamentele antwoord op de vraag waarom wij cultuurprofielschool willen zijn. Kort gezegd: kunst- en cultuurvakken moeten bij alle verandering in onze school een grote rol blijven spelen, omdat onze leerlingen daarin de vaardigheden leren die ze nodig hebben om met een eigen stem een kritische, volwassen rol te kunnen gaan spelen in de maatschappij; omdat in die vakken bij uitstek de verbeeldingskracht, de creativiteit en de habitus ontwikkeld worden om dingen anders te gaan doen dan voorgaande generaties ze hebben gedaan. Dit antwoord past voor ons in een breder pedagogisch perspectief.

Cultuureducatie als 'in de wereld komen'

Leerlingen komen niet naar school om zich aan te passen aan een bestaande en/of hun bekende cultuur, maar om hun blik op de wereld te verruimen, zodat ze daarin betekenisvolle, vernieuwende rollen kunnen gaan vervullen – ook rollen die zij zich bij binnenkomst op school nog niet konden voorstellen. Hiervoor is nodig dat het onderwijs zich niet alleen richt op de leerling, ook niet alleen op geprogrammeerde leerstof, maar ook op de wereld zoals die is en zich ontwikkelt en op de sense of urgency die daarin leeft.

De figuur van Dirck Volckertsz. Coornhert (1522-1590) dient hierin voor ons als inspirator. Vanuit de hem bekende bronnen van bijbel en filosofie werkte hij aan verbinding in de stad Haarlem waar hij het grootste deel van zijn leven doorbracht. Hij gelooft in de typisch menselijke mogelijkheid van opvoeding en educatie: de mogelijkheid die ieder mens heeft om zichzelf als in-de-wereld-komend subject beter te leren kennen, om door oefening en aandacht te komen tot groei van inzicht, tot wijsheid en een innerlijke vrijheid die vrede en rechtvaardigheid bevorderen. In deze zin beschouwen wij de figuur van Coornhert als een humanist die ons als richtingwijzer kan dienen: een bruggenbouwer tussen mensen met verschillende culturele achtergronden, op zoek naar wat hen bindt. Voor hem is dat niet alleen een kwestie van denken en gezond verstand, maar evenzeer van een natuurlijk aanvoelen en zintuiglijk ervaren, van het geheel aan vermogens dat hij aanduidt als 'het menselijk gemoed'. Dit bewust ontwikkelen is voor ons cultuureducatie: een vorm van pedagogisch handelen. Voor nadere fundering van de opvatting van cultuureducatie als 'in de wereld komen': zie de verwijzingen in Bijlage 1 van dit cultuurprofielplan.

1.3 Cultuureducatie in de kunstvakken

Bij uitstek komt deze pedagogische en cultuurgerichte visie op onderwijs op het Coornhert Lyceum tot uitdrukking in de prominente plaats die de kunstvakken (muziek, tekenen, drama) innemen in alle drie de opleidingen (mavo, havo, vwo). De school blijft ervoor kiezen om deze vakken zoveel mogelijk in alle afdelingen en in alle jaarlagen aan te bieden en vanuit deze vakken een breed scala aan culturele activiteiten te organiseren binnen en buiten de lessen. Er zijn ieder schooljaar opnieuw diverse toneelvoorstellingen en muziekuitvoeringen. Jaarlijks wordt er door docenten en leerlingen gewerkt aan een nieuwe regie, aan nieuwe decors, aan nieuwe muzikale arrangementen voor de beschikbare talenten van de leerlingen.

We merken helaas dat de belangstelling voor het vak muziek in de bovenbouw tanende is. Dit stelt ons komende jaren voor de vraag of muziek als examenvak in alle drie de afdelingen gehandhaafd kan worden.

Hierbij zullen wij een duidelijke aanbeveling vanuit het VCPS-visitatierapport van 2018 ter harte nemen: dat we bij de keuzes binnen de kunstvakken en bij de keuzes voor verschillende (soorten van) culturele activiteiten minder alleen vanuit de bestaande vakkenstructuur zullen gaan denken en meer gebruik zullen gaan maken van mogelijkheden om vakoverstijgend en overkoepelend te gaan werken, bijvoorbeeld via het vak Kunst Algemeen in de bovenbouw van havo en vwo.

Naast muziek en drama, wordt ook tekenen als apart examenvak gegeven, met een eigen praktisch centraal examen, dat jaarlijks het kader vormt voor exposities waarin leerlingen tonen hoe zij hun creatief en artistiek leerproces hebben doorlopen.

Bij al deze lessen en activiteiten gaat het erom dat de leerling ervaart dat kunst hem of haar een vrije ruimte biedt om aan gedachten en gevoelens vorm te geven en zodoende de eigen creatieve talenten tot ontplooiing te brengen. Juist in de kunstvakken wordt gewerkt aan persoonsvorming: de leerling wordt uitgedaagd ‘uit de eigen schaduw’ te treden en er moeite voor te doen zich steeds explicieter en overtuigender aan anderen te manifesteren. Zonder oefening geen kunst. De school als geheel herkent zich in de doelstellingen zoals de kunstdocenten die formuleren, als ze vertellen over wat ze willen bereiken met hun vak:

- dat je andere dingen gaat zien, uit je ‘nest’ komt om de wereld te ontdekken;
- dat je ervaart dat je de dingen anders kunt gaan zien;
- dat je vrij en creatief wordt tot in de haarvaten van je denken en daarmee het standaard gedragsschema van stimulus-respons leert doorbreken;
- dat je de betekenis van gevoelens leert ontdekken, in alles wat je meemaakt en zelf ontwikkelt, ook in louter cognitief lijkende activiteiten, zoals het oefenen voor wiskunde;
- dat je leert aan brute en gedreven energie een positieve richting te geven;
- dat wat je maakt en meemaakt ook schuurt en provoceert, dat het je wakker schudt uit braafheid en heersende cultuur van louter buitenkant;
- dat je ontdekt wat je werkelijk motiveert en in beweging brengt en wat niet.

Bij dit alles gaat het in de kunstvakken steeds om actieve en receptieve participatie, om waarnemende (aisthèsis) en creatieve (praxis) verwerking. In beide dimensies gaat het ook om ontwikkeling van een steeds ‘eigener’ verhoudingen tussen het subject in wording en de werkelijkheid die zich ontvouwt: in weergave en expressie, in ordening van het bestaande en verbeelding van het nieuwe, in concept (cognitief) en metafoor (verbeeldend). Uiteindelijk doel, door al deze activiteiten heen: verfijning van de zintuiglijke waarneming, een sensibilisation au sensible (Meyor) waarin gevoel en verstand in wisselwerking elkaar versterken. Dit ‘eigenzinnig’ doel van de kunstvakken wil het Coornhert Lyceum waar mogelijk laten doorwerken in het onderwijs als geheel. Daarom streeft de school ernaar om cultuur in beide betekenissen van het woord te stimuleren door een evenwichtige en geleide ontwikkeling van de vermogens (potenties, talenten) van de leerlingen als ‘hele mens’, te onderscheiden in affectief en cognitief, zintuiglijk en verstandelijk, waarnemend en strevend:

	waarnemend	strevend
affectief	zintuiglijke waarneming	passies, gemoeds-bewegingen
cognitief	intellect, begripsvermogen	vrije wil

Dit zijn voor de school niet louter mooie woorden, maar richtinggevende, keuzebepalende oriëntaties, die ertoe leiden dat bij de inrichting van het onderwijs prioriteit wordt gegeven aan activiteiten die deze vermogens zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang bij leerlingen tot ontwikkeling doen komen. Vanuit dit uitgangspunt stellen wij aan iedere docent, in elk vak de vraag: hoe is het cultuurprofiel zichtbaar en merkbaar in jouw manier van lesgeven, in jouw manier van omgaan met je leerlingen en met je vak?

Zonder oefening geen kunst.

2 Cultuureducatie in de programmering

In de programmering van het onderwijs is cultuureducatie op diverse manieren te herkennen, in de lessentabel, in het curriculum van de kunstvakken, in de vele buiten-les-activiteiten die vanuit de kunstvakken en vanuit andere vakken worden georganiseerd. In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van wat er aan cultuureducatie op het Coornhert Lyceum gebeurt en van wat nog in ontwikkeling is.

2.1 De kunstvakken in de reguliere lessentabel

Het Coornhert Lyceum heeft zowel in de onderbouw als in de bovenbouw een royaal aanbod in lesuren voor de kunstvakken (DR, MU, TE) en voor het vak CKV. Alle drie de kunstvakken hebben in de onderbouw een continu programma, met voor iedere jaarlaag en iedere opleiding eigen accenten en programmaonderdelen. In de bovenbouw kan op havo en vwo in alle drie de kunstvakken eindexamen worden gedaan. Een leerling kan ook twee kunstvakken met elkaar combineren, er zijn ieder jaar meerdere leerlingen die dit doen. Op de mavo bleek afgelopen jaren relatief weinig belangstelling te bestaan voor muziek als examenvak; in deze afdeling kan wél eindexamen worden gedaan voor tekenen en voor theater. We merken dat op havo en vwo de aantallen leerlingen bij muziek eveneens dalend zijn. We zijn bezig te onderzoeken welke oorzaken hieraan ten grondslag liggen: een rol speelt dat er minder leerlingen de school in komen die 'van huis uit' een muziekinstrument bespelen.

Een belangrijk gegeven is ook dat een jarenlang succesvolle muziekdocent in de bovenbouw van havo en vwo met ingang van schooljaar 2022-2023 met pensioen is gegaan. Het totale aanbod aan kunst- en cultuurvakken in onder- en bovenbouw ziet er als volgt uit.

Kunst- en cultuurvakken vastgelegd in lessentabel

	Drama & kunst algemeen	Muziek – examenvak	Tekenen – examenvak	CKV – vernieuwd programma
1MHV	1	1	1	
2MHV	1	1	1	
1&2 MHV keuzeprojecten in daltontijd	2 uur per week in 5 periodes	2 uur per week in 5 periodes	2 uur per week in 5 periodes	
3M	2	2	2	
4M	4		4	
3HV	1	1	1	
4H	3	3	3	1,5
5H	3	3	3	
4V	2	2	2	1
5V	3	3	3	1
6V	3	3	3	

Opmerkingen bij deze tabel:

- In leerjaar 1 & 2 kunnen leerlingen in daltontijd kiezen voor projecten in blokuren (100 min.) die worden gegeven vanuit elk van de 3 kunstvakken. Elke leerling kiest minimaal 3 projecten van ca. 7 weken per schooljaar.
- In de bovenbouw havo / vwo zijn de drie kunstvakken MU, TE en DR keuzevakken, het vak CKV is verplicht voor alle leerlingen. In 4M kunnen DR en TE als examenvak gekozen worden.
- In 3M volgen de leerlingen in het eerste semester 3 opeenvolgende modules tekenen, drama en muziek; in het tweede semester kiezen zij verplicht voor één van de drie kunstvakken.

2.1.1 De ontwikkeling in de kunstvakken

Globale beschrijvingen van de programma's voor de vier kunstvakken zijn per leerjaar en afdeling te vinden in de werkwijzers en in het PTA per vak via de Coornhert-site. Over de stand van zaken en de ontwikkelingen in elk van de vier kunstvakken kan hier het volgende gezegd worden.

Muziek

In het vak muziek (oude stijl) wordt in alle leerjaren gewerkt met de vakdomeinen zoals die door de SLO voor het examenvak muziek worden omschreven, onderscheiden in theoretische (A) en praktische (B) componenten van het curriculum. Het gaat enerzijds om (A) waarnemen en weten, analyseren en interpreteren en om inzicht in de verbindingen tussen muziek en cultuur in brede zin; anderzijds om (B) zingen en spelen, improviseren en componeren en een actieve oriëntatie op de professionele muziekopleidingen en uitvoeringspraktijken. Binnen dit algemene kader legt de vakgroep een sterk accent op de betekenis die muziek in het concrete leven van de leerlingen kan hebben: de lessen zijn daarom nauw verbonden met wat er buiten de lessen aan muzikale activiteiten in de school en buiten de school gebeurt, het hele jaar door. Dit uitganspunt maakt dat er verandering nodig is in de keuzes die binnen het vak muziek gemaakt worden. Er zal komende jaren meer ruimte komen voor muziekstijlen die voortkomen uit een niet-westerse culturele achtergrond. Ook de didactiek verandert: de vakgroep stapt geleidelijk af van klassikaal aangestuurde lesopdrachten naar lesvormen waarin leerlingen zelfstandig aan het werk kunnen gaan in kleinere studio's die binnen het muzieklokaal worden ingericht.

Het streven is steeds om zoveel mogelijk leerlingen een podium te geven en samenwerking tussen de leerlingen te stimuleren. Daarnaast blijft het streven om leerlingen met bijzondere muzikale talenten binnen en buiten de school te laten 'schitteren'. Het Coornhert heeft een traditie in het opleiden van jongeren die in hun latere leven kiezen voor een muzikale carrière. Dit willen we zo houden en dat betekent in de praktijk dat leerlingen met veel talent ook veel ruimte krijgen.

Bij de visitatie in 2018 is ons de aanbeveling gedaan om de kunstvakken niet meer als afzonderlijke 'klassieke' vakken te blijven aanbieden, maar ze te integreren als praktische onderdelen in het vak Kunst Algemeen.

Feitelijk bestaat deze situatie al bij het vak drama, waarvoor geen zelfstandig CE bestaat. De schoolleiding zal in 2022-2023 in overleg met de vakgroep muziek bekijken of het verstandig is om muziek, naast drama, als praktische component op te nemen in het vak Kunst Algemeen. Dit maakt het aanbieden van muziek in de bovenbouw financieel beter haalbaar en het stimuleert de samenwerking tussen de vakgroepen drama en muziek.

Drama

Het vak drama wordt in alle onderbouwklassen gegeven en door leerlingen veel gekozen als examenvak in mavo, havo en vwo bovenbouw. Diverse positieve ontwikkelingen hebben zich in het vak drama voorgedaan in de afgelopen vier schooljaren:

- Leerlingen van 4H en 5V maken een voorstelling van ongeveer een half uur met brugklassers, in de laatste week van school. Onderzoeksvragen door de jaren heen: in welke mate zorgt het maken van een voorstelling voor een veilige groep? Hoe draagt het maken van een voorstelling bij aan het zelfvertrouwen van een leerling? Hoe maken we een zo professionele productie met een groep spelers met weinig ervaring?
- Vanuit het vak drama wordt jaarlijks minimaal één 'praktisch PWS' begeleid: soms maakt een leerling een eigen muziektheatervoorstelling, meestal schrijven twee leerlingen een soap voor het Open Podium. We werken aan verdere stappen om de kunstvakken een belangrijkere rol te geven in het PWS.
- Er is hard gewerkt aan de opzet van het vak drama als examenvak in de mavo-afdeling.
- Voor schooljaar 2022-2023 wordt gewerkt aan een grote musical, er zijn diverse theateractiviteiten in voorbereiding in het kader van '75 jaar Coornhert Lyceum'.
- De vakgroep drama is nauw betrokken bij de organisatie van de brugklaswerkweek in september; de slotpresentatie drama is een belangrijk doel van de werkweek en levert prachtige presentaties op
- Een van de docenten drama neemt deel aan een werkgroep van dramadocenten uit de regio, georganiseerd door De Toneelschuur in Haarlem.
- De vakgroep drama is in 2022-2023 betrokken bij een project van de vakgroep Engels voor leerlingen van 1 t/m 4 vwo over A Chistmas Carol van Charles Dickens

Tekenen en beeldende vormgeving

Het vak tekenen wordt sinds jaar en dag aangeboden in 'oude stijl'. In de onderbouw staan de verschillende praktische vaardigheden centraal, waarbij ieder jaar opnieuw in de vormgeving van opdrachten wordt uitgegaan van een geleidelijke opbouw in het gebruik van materialen en technieken, passend bij het ontwikkelingsstadium van de leerlingen, en aansluitend bij de thema's die zich in hun belevingswereld (dus ook in de actualiteit) als belangrijk aandienen. Geleidelijk wordt hierbij ook de reflectie op gang gebracht op het eigen creatieve proces en de verbinding gelegd met ontwikkelingen die zich in de beeldende kunst in het algemeen hebben voorgedaan. In de bovenbouw van havo en vwo komt het accent in het praktische werk meer en meer te liggen op het beeldend onderzoek en wordt er geleidelijk toegewerkt naar een zorgvuldig (in diverse zichtbare stadia) opgebouwd praktisch centraal examen tekenen. Leidraad bij de ontwikkeling van het vak tekenen in de hele school is dat leerlingen het steeds als betekenisvol ten opzichte van hun leefwereld kunnen ervaren, dit wil zeggen steeds opnieuw worden uitgedaagd om hun werk zelf betekenis te geven in relatie tot de wereld en het aan anderen te tonen, in de Coornhert Galerie in de hal van de school, maar ook buiten de school, zoals dit schooljaar in Museum Haarlem in het kader van het 'Coornhert 500 jaar'. (Een bijzonder boekje met tekst van kunstdocent Harm van Ee en kunstwerken van leerlingen is uitgegeven in het kader van deze tentoonstelling: De stem van de burger – Leerlingen Coornhert Lyceum 2022.)

CKV

In het vak CKV staat de kennismaking met een breed scala aan kunstdisciplines centraal. Hiertoe organiseert de vakgroep CKV meerdere culturele activiteiten per jaar. De lessen staan in het teken van de voorbereiding en de verwerking van deze culturele activiteiten. Iedere leerling doet bovendien een praktijkonderzoek, waarin hij/zij zijn individuele creatieve vaardigheden kan tonen aan andere leerlingen. Op basis van al deze activiteiten stelt iedere leerling individueel een CKV-dossier samen en voert hierover bij afsluiting van het vak een persoonlijk gesprek met zijn of haar docent.

Het vak CKV wordt gegeven in 4 havo en in 4 & 5 atheneum. Bij de landelijke vernieuwing van 2018 is de cognitieve component van het vak versterkt. Er zijn in aansluiting op het bestaande programma toetsen ontwikkeld die passen bij de vernieuwde doelstelling van het vak. Die hebben het mogelijk gemaakt dat de leerlingen worden beoordeeld met een cijfer voor CKV dat deel uitmaakt van het combinatiecijfer. Deze hele ontwikkeling heeft de motivatie voor het vak CKV versterkt.

Vanaf 2018 geldt dat de beoordelingen voor alle kunstvakken volledig meetellen bij de bevordering naar een volgend leerjaar. Er is geen sprake meer, zoals voorheen, van 'vakken achter de streep'. Met ingang van schooljaar 2022-2023 verzorgen de vakgroepen tekenen, drama en muziek elk één doorlopende reeks van projecten in daltontijd, die als blokuren op donderdag 4e en 5e lesuur in het rooster staan. Hiervoor kunnen per project zo'n 20-25 leerlingen zich inschrijven via Magister.

2.2 Cultuur in de didactiek van de niet-kunstvakken

Afhankelijk van het leerjaar (de leeftijd van de leerlingen) en de interesses van de docenten worden in het curriculum en in de didactiek van alle andere vakken (taalvakken, zaakvakken, exacte vakken) veel onderzoekende, ontwerpende en creatieve werkvormen toegepast die het verwerven van kennis en vaardigheden in die vakken verbreden en verdiepen. Er zijn diverse goede voorbeelden in de school die laten zien wat dit in de praktijk betekent, zowel binnen de grenzen van een vak (bijvoorbeeld een theaterproject voor 3HV binnen het vak economie, deelname aan een beeldend-literair project van de School der Poëzie vanuit het vak Nederlands), alsook in vakoverstijgende projecten. In 3V is in schooljaar 2021-2022 voor het eerst een nieuwe creatieve vorm gegeven aan een projectweek over duurzaamheid, voorbereid en uitgevoerd vanuit de vakken aardrijkskunde, natuurkunde en wiskunde.

Tijdens de dalton-studiedagen in schooljaar 2022-2023 hebben docenten van diverse vakken laten zien hoe ze creatieve en vakoverstijgende werkvormen al gebruiken of willen gaan gebruiken in hun lessen. Er blijkt veel bereidheid te zijn om van elkaars goede voorbeelden te leren, maar gelegenheden voor uitwisseling moeten we beter organiseren. (Ze zijn ook belemmerd door de corona-omstandigheden.) In gesprekken met vakgroepen stimuleert de schoolleiding dat goed gestructureerde cultuurgerichte en vakoverstijgende projecten tot stand komen, zo mogelijk in de klassikale lessen, maar eventueel ook daarbuiten. Docenten van alle vakken zijn zich bewust dat zij werken op een 'cultuurschool' en doen daar ook wat mee. In voortgangsgesprekken met de docenten en met vakgroepvoorzitters en bij aanstelling van nieuw personeel wordt aan het cultuurprofiel van de school expliciet aandacht besteed.

2.2.1 De verbindingen tussen literatuur en de kunstvakken

In de taalvakken wordt de relatie met cultuureducatie gelegd doordat, als vast onderdeel van het curriculum, aandacht wordt besteed aan de cultuur van het land en het volk waarvan de taal geleerd wordt. Belangrijker nog is dat in het curriculum van de taalvakken, zowel in de onderbouw als in de bovenbouw, veel tijd wordt ingeruimd voor het lezen van verhalen, in de bovenbouw van havo en vwo van literaire teksten en romans uit de Nederlandse, Franse, Engelse en Duitse literatuur.

Zonder dat dit nog geborgd is in vaste projecten, vindt er regelmatig samenwerking plaats tussen de talendocenten en de docenten drama en tekenen. Er is regelmatig een samenwerking in 5V tussen de vakgroepen drama en Engels rondom de figuur van William Shakespeare. Niettemin vraagt het literatuuronderwijs, onder meer ten gevolge van de 'ontlezing', continue aandacht. Die moet gericht zijn op een beter gecoördineerde bevordering van de literaire competentie van de leerlingen, op basis van gezamenlijk bepaalde literatuur-didactische uitgangspunten. Het collectief-ervaren pedagogische belang van het literatuuronderwijs kan nog groeien door een meer gedeelde en in de praktijk doorwerkende

visie op de vormende waarde van het ‘leren lezen’ van literaire teksten. Vernieuwing van het literatuuronderwijs kan gestimuleerd worden door voor de hand liggende aanknopingspunten met film en theater beter te benutten.

Eerder ontwikkelde extra-curriculaire modules in 4V en 5V, waarin literatuur, film en drama gecombineerd aan bod kwamen en die door corona in verval zijn geraakt, zullen zo mogelijk in 2022-2023 weer worden opgezet. Vanuit de mediatheek wordt het lezen actief gestimuleerd. Onlangs is het initiatief genomen om verrijdbare boekenkasten aan te schaffen, waarmee de bibliothecaris gemakkelijk de klassen in kan gaan om leerlingen positief-motiverend ‘aan het lezen te krijgen’.

2.3 Cultuur in de buiten-les-activiteiten

In de jaaragenda van het Coornhert Lyceum is ieder schooljaar opnieuw een groot aantal, deels wisselende, deels vaste culturele activiteiten opgenomen. Grote producties (muziek, drama) en tentoonstellingen (tekenen) worden voorbereid en uitgevoerd door de docenten van de drie kunstvakken. Daarnaast vinden er vele andere activiteiten plaats, voor een specifieke doelgroep of voor alle leerlingen. Door leerlingen, ouders en docenten wordt het geheel (kwaliteit en kwantiteit) van buiten-les-activiteiten ervaren als een ‘sterk punt’ van de school. Ook in de voor-coronajaren leidde dit soms tot overbelasting van het jaarrooster. We stellen daarom ook de kritische vraag of we nog ‘de goede dingen doen’. We voorzien voor komende jaren een vermindering van grote producties (zoals lange muziekavonden met groot orkest), ten gunste van een verbreding van de muzikale en theatrale activiteiten voor alle leerlingen. Niettemin staat er nog veel op het jaarprogramma:

- Open Podium in oktober/november (minimaal twee theatervoorstellingen)
- Kleinere muziekavonden in januari en in juni
- Eén grote toneel- of musicalproductie (drie theatervoorstellingen), waar zeer veel leerlingen bij betrokken zijn (toneel, decor, kostuums, techniek van licht, geluid, video).
- Kleinere voorstellingen ter gelegenheid van deopenbare examens drama havo en vwo
- Een brugklas theatervoorstelling aan het eind van het schooljaar met leerlingen van 5V
- De doelgroepenvoorstelling (twee theatervoorstellingen in mei-juni)
- Open Ateliers en exposities in de Coornhert Galerie

In de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden met de materiële en personele voorzieningen die nodig zijn om deze producties tot een succes te maken.

Van workshops naar projecturen in daltontijd

Tot en met afgelopen schooljaar hebben we voor de 1e klassen een ruime keuze aan workshops aangeboden, als extra aanbod buiten het curriculum om. Voor een overzicht hiervan: zie de PPT in de bijlage. Een deel van de workshops is nu geïntegreerd in de daltonuren, om precies te zijn in de projecturen op donderdag het 4e en 5e uur. Alle leerlingen nemen tenminste 3x per schooljaar deel aan een project. Elk project duurt 6 à 8 weken, steeds de periode tussen twee schoolvakanties: vijf periodes per schooljaar. De projecten worden ingevuld vanuit de vakken die lestijd hebben ‘ingeleverd’ ten gunste van daltontijd én door elk van de drie kunstvakken. Er zijn dus ook cultuur-educatieve projecten vanuit vakken als Nederlands, mediawijsheid, aardrijkskunde, geschiedenis. We zullen de projecten in schooljaar 2022-2023 goed evalueren en op grond hiervan keuzes maken voor aanpassingen in leerjaar 1 en 2 en/of voor uitbreiding in leerjaar 3. Zie voor een overzicht van de P-uren de folder die we hiervoor hebben gemaakt (september 2022).

De Coornhert Lezingen

Het Coornhert Lyceum heeft een traditie in het organiseren van lezingen van deskundige of inspirerende professionals van buiten de school. Met ingang van schooljaar 2017-2018 worden deze initiatieven gebundeld in de Coornhert Academie. De corona-omstandigheden hebben we hier een voorlopig halt aan toegeroepen. De komende jaren zal de aandacht vrijwel volledig worden opgeëist door onderwijsvernieuwing.

We voorzien dat de Coornhert Lezingen in dit kader georganiseerd zullen worden, naar gelang de aard van de spreker of presentator toegankelijk voor docenten, leerlingen en/of ouders. In verband met het jubileumjaar Coornhert 500 wordt eind oktober 2023 een lezing met debat-wedstrijd georganieerd in samenwerking met de Haarlemse Coornhert Stichting en de Nederlandse Debatacademie.

De excursies

De vele excursies die het Coornhert Lyceum jaarlijks organiseert in vrijwel alle jaarlagen hebben hoofdzakelijk een cultureel en/of kunstzinnig karakter. Uit het totale programma noemen we hier de belangrijkste:

- Werkweek in Delden voor alle eerste klassen
- Gymnasiumdag voor leerlingen van 1 tot en met 5 gymnasium naar wisselende locaties
- Excursies naar Amsterdam voor 2MHV
- Excursie naar Lille voor 3M
- Excursie naar Münster voor 3MHV
- Excursie naar Den Haag (Prodemos en Kunstmuseum) voor 4HV
- Excursie naar diverse musea in Leiden voor 4V
- Excursie naar Den Haag (Kunstmuseum) voor 4M
- Excursie naar Amsterdam voor 5V
- Excursie (meerdaags) naar Parijs, Berlijn of Londen in 5V
- Excursie (meerdaags) naar Rome in 6V

De vakoverstijgende projecten

Jaarlijks organiseert de school voor diverse leerjaren, vooral in de onderbouw, een aantal projectdagen, de laatste jaren samengevoegd tot een activiteitenweek direct na de meivakantie.

- De projectweek in april/mei voor de onderbouw waarin cultuureducatie een belangrijke plaats heeft:
  - in 1e leerjaar projecten rond poëzie, theater, muziek & dans
  - in 2e leerjaar een filmproject, een project over de Gouden Eeuw in Amsterdam (o.a. Rijksmuseum), een Haarlem-project met een historische en architectonische stadswandeling en een bezoek aan het Teylersmuseum
  - in 3e leerjaar een CKV-projectdag op school, een cultuur-historische excursie naar Münster, een filmproject en (voor 3 havo) het project KleinKunstig (dans en film) en een poëzie-project in samenwerking met de vakgroep tekenen.
- De gymnasiumdag met jaarlijks wisselende culturele activiteiten binnen en buiten de school voor onder- en bovenbouwleerlingen, gericht op mythologie, toneel en filosofie van de klassieke oudheid en doorwerking in de Europese geschiedenis.
- In samenwerking met de gemeentelijke schuldhulpverlening organiseert de vakgroep economie een project met theatergroep Kikid waarin 3HV-leerlingen bewust worden gemaakt van de sociale effecten van het aangaan van schulden.
- Ieder schooljaar in juni: de CKV-cultuurdag voor 4 havo en 5 vwo in Kunstfort Vijfhuizen
- Ieder jaar in september/oktober: het Rondje Cultuur door Haarlem georganiseerd door de vakgroep CKV voor alle leerlingen van 4H en 4V.

2 Samenwerkingspartners

Het Coornhert Lyceum heeft op dit moment een structurele samenwerking met een aantal plaatselijke en regionale culturele partners. We benutten de professionele kwaliteit van onze externe samenwerkingspartners om een bredere culturele visie te ontwikkelen en waar nodig om de talenten van onze leerlingen optimaal te ontplooien. We geven een overzicht van de instellingen waar de kunstvakken intensief mee samenwerken. In Bijlage 2 staat een overzicht van de buitenschoolse culturele instellingen waar het Coornhert mee samenwerkt, met een korte beschrijving van wat de samenwerking oplevert voor de leerlingen.

4 Communicatie

In de afgelopen schooljaren is in de communicatie van het cultuurprofiel van het Coornhert Lyceum veel verbeterd. We hebben hieraan gewerkt, niet alleen om leerlingen te werven in een sterk concurrerende onderwijsomgeving, maar omdat de school midden in de samenleving staat en we willen dat die samenleving op een goede manier de school binnenkomt. We streven voortdurend naar betekenisvol, op de wereld gericht onderwijs. Hiervoor zetten we alle ter beschikking staande communicatiemiddelen volop in.

- De website speelt een belangrijke rol in de culturele beeldvorming van de school. Daarop is te zien wat er aan culturele activiteiten in de school gaande is. De site wordt binnenkort vernieuwd en aangepast aan de nieuwe 'beeldtaal' die de school als cultuurschoole en daltonschool in ontwikkeling profileert ten opzichte van andere scholen.
- De schoolleiding en de cultuurcoördinator zijn actief in het naar buiten uitdragen van het cultuurprofiel van de school via de pers; de figuur van Coornhert krijgt hierin vaak een een prominente plaats.
- Binnen de school is het cultuurprofiel op allerlei manieren beter zichtbaar geworden, met name in de centrale hal en op prikborden in de personeelskamer en in de overblijfruimte van de leerlingen. Voor iedere grote culturele productie wordt een nieuwe poster gemaakt en in veel exemplaren in de school verspreid.
- Regelmatig en soms onverwacht vindt er in de pauzes een cultureel optreden plaats (is er culturele reuring), bijvoorbeeld in gang gezet door de actieve GSA-werkgroep.
- De beste reclame voor het Coornhert-cultuurprofiel wordt gemaakt door onze leerlingen. We merken in de omgeving van de school dat zij onverminderd enthousiaste verhalen vertellen over wat zij aan muzikale, theatrale en beeldende activiteiten op het Coornhert meemaken en over de goede sfeer die dit in de school bewerkstelligt.

5 Voorwaarden

5.1 Gebouw en voorzieningen

Het Coornhert Lyceum beschikt over uitstekend geoutilleerde lokalen voor tekenen en beeldende vorming, over twee dramalokalen en twee muzieklokalen en over een schitterende theaterzaal (de aula) die veelvuldig wordt gebruikt voor de grote uitvoeringen. Deze aula is voorzien van alle benodigde belichtings- en geluidstechniek.

In het schoolgebouw is op allerlei manier te merken dat het Coornhert een cultuurschool is, door de kunstwerken van leerlingen die tentoongesteld worden in de aula, door de vele vitrines met kunstwerken en fotomateriaal van toneelvoorstellingen, door de altijd aanwezige affiches van muziekavonden en theatervoorstellingen, door prikborden met recente informatie over voorstellingen buiten de school.

5.2 Cultuurcoördinator

De coördinator is de spin in het web van alle extra-curriculaire culturele activiteiten die op het Coornhert worden georganiseerd. Hij onderhoudt contacten met de VCPS, levert input voor de website, behartigt de contacten met externe culturele partners. De coördinator overlegt wekelijks met de conrector vwo, die vanuit de schoolleiding het cultuurbeleid behartigt. De coördinatie van culturele activiteiten voor het vak CKV is belegd bij de docenten CKV. In totaal worden aan de coördinatie van de culturele activiteiten die tot stand komen in samenwerking met externe partners minimaal 350 klokuren per jaar besteed.

5.3 Betrokkenheid van de schoolleiding

De cultuurcoördinator werkt nauw samen met de conrector die belast is met het cultuurbeleid van de school, met de conrector onderbouw (voorheen docent drama) en met de rector. De schoolleiding geeft in de ontwikkeling van het onderwijs, in de organisatie en in de facilitering een hoge prioriteit aan het levend en kwalitatief hoogstaand houden van het cultuurprofiel. Bij de ontwikkeling van het dalton- en het technasiumprogramma wordt mede vanuit de schoolleiding bewaakt dat dit niet ten koste gaat van het cultuurprofiel van de school.

5.4 De inzet van de cultuurkaart

Met ingang van schooljaar 2016-2017 maakt het Coornhert Lyceum, zoals ook voorheen het geval is geweest, opnieuw gebruik gaan maken van de CJP Cultuurkaart. Dit heeft in de afgelopen schooljaren geleid tot een gestage uitbouw van buitenschoolse culturele activiteiten in alle leerjaren en afdelingen. Het budget van de cultuurkaart wordt vanaf 2016-2017 elk schooljaar volledig gebruikt en zal ook in het lopende schooljaren volledig ingezet worden. Het is hierdoor gemakkelijker om structurele banden aan te gaan met op educatie gerichte culturele instellingen (zoals De Toneelschuur) en in samenwerking hiermee voor iedere jaarlaag in de school een geschikt cultureel programma samen te stellen.

5.5 Financiering

- Culturele activiteiten en excursies worden behalve via de cultuurkaart ook gefinancierd door de vrijwillige ouderbijdragen. Die bijdragen zijn verschillend per leerjaar, maar beslaan minimaal 10 euro per leerling per leerjaar, afgezien van de kosten voor meerdaagse excursies die apart in rekening worden gebracht.
- Voor de grote schoolproducties wordt geput uit de algemene middelen van de school. Jaarlijks is 20.000 euro beschikbaar voor materiële uitgaven en investeringen in apparatuur (licht, beeld, geluid) en voor de publiciteit in en buiten de school. Ook voor de bekostiging van taakuren en lesverminderende eenheden voor de docenten in de kunstvakken is structurele ruimte in de begroting, op basis van door de MR vastgesteld taakbeleid.

5.6 Taakbeleid

Voor de grote taken in de uitvoering van het cultuurbeleid, de excursies en buitenlandse werkweken niet meegerekend, i.c. voor de organisatie van buiten-les-activiteiten, de opzet en uitvoering van de grote producties voor theater en muziek en het cultuurcoördinaat zijn voor de betrokken docenten de volgende aantallen klokuren ieder schooljaar beschikbaar:

Cultuurcoördinator: bijhouden cultuurkaart, publiciteit intern en extern, organisatie en evaluatie Coornhert Academie, contacten met culturele instellingen, organisatie culturele studiedagen, contactpersoon Coornhert Stichting, et cetera.	200
Cultuurcoördinator CKV voor voor mavo (50), havo (50), vwo (50)	150
Organisatie muziekavonden	200
Organisatie Toneelavonden (meerdere docenten)	350
Ondersteuning toneel (kostuums, decor, etcetera) - minimaal	140
Gay Straight Alliance – met culturele optredens	15
Totaal aantal uren (minimaal) voor cultuureducatie buiten les	1055

5.7 Personeelsbeleid

Uit de evaluaties van de cultuureducatieve activiteiten door de leerlingen (zie hoofdstuk 6) blijkt veelal dat de waardering ervan voor een groot deel wordt bepaald door de betrokkenheid en de persoonlijke inzet en kwaliteiten van de leraren die er leiding aan geven. Een van de belangrijkste voorwaarden voor de borging van cultuureducatie op onze school is daarom dat het personeelsbeleid doelbewust gericht wordt op handhaving en bevordering van de benodigde competenties en op de facilitering van de leraren die het werk in de praktijk doen. Dit is concreet zichtbaar in

- een royale honorering (materieel en immaterieel) van de inzet en het enthousiasme
- royale ruimte voor scholing en onderlinge uitwisseling van goede voorbeelden
- de toepassing van selectiecriteria bij de aanname van nieuwe collega's.

5.8 Draagvlak

Er bestaat onder alle collega's een breed draagvlak voor het cultuurprofiel, ook als er aanpassing of maatwerk voor leerlingen wordt gevraagd om hen de ruimte te geven mee te doen aan een grote muziek- of theaterproductie.

Van docenten van de kunstvakken wordt verwacht dat zij duidelijkheid geven aan collega's van andere vakken over incidentele afwezigheid van leerlingen in hun lessen; van de docenten van de andere vakken wordt verwacht dat zij uit eigen beweging naar culturele activiteiten komen buiten hun lestijd en hierbij hun functie als leraar serieus nemen. De schoolleiding spreekt docenten aan als blijkt dat dit nodig is. Op studiedagen en in vergaderingen wordt aandacht besteed aan de betekenis van cultuureducatie voor de school als geheel. De roostermakers denken en werken mee om extra culturele activiteiten zo goed mogelijk in te passen in het reguliere lesrooster. Conciërges zijn bereid frequent 's avonds aanwezig te zijn bij culturele activiteiten die tot laat in de avond duren.

6 Kwaliteitszorg

6.1 Wat we eronder verstaan en wat we eraan doen

Op basis van de pedagogische en cultuureducatieve visie op onderwijs heeft het begrip kwaliteit (qualitas, hoedanigheid) voor het Coornhert Lyceum niet zozeer betekenis als een zelfstandig 'iets' dat object van zorg kan zijn, maar als de hoedanigheid, het praktisch functioneren van het onderwijs in de volle breedte. Het gaat voor ons in het begrip kwaliteit om (a) de reële ervaring van het wel of niet slagen van de dynamiek in de onderwijsrelatie en om (b) de mate waarin die dynamiek werkelijk bijdraagt aan het ontwikkelen van de zes kernwaarden van onze school als daltonschool in wording.

Wat hierin kwaliteit genoemd wordt is niet iets dat aantoonbaar vaststaat en nog minder iets dat kwantificeerbaar is. Wat voor het hele onderwijs geldt (zie het advies van de Onderwijsraad over De volle breedte van onderwijskwaliteit, mei 2016), geldt ook voor het onderwijs op het Coornhert Lyceum: we zoeken steeds naar de beste manieren en instrumenten om die kwaliteit in breedte en diepte beter inzichtelijk te krijgen. Als het meer specifiek om de kwaliteit van cultuureducatie gaat, zowel in het procesmatig handelen als in het resultaat, dan blijken scholen volgens genoemd advies veel moeite te hebben, meer dan bij de zogenoemde cognitieve vakken, om eenduidig te benoemen wat zij onder kwaliteit verstaan en om dat zichtbaar te maken.

In onze situatie zetten wij voor de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs niet zozeer in op de verzameling van data, maar vooral op de gestructureerde bespreking, liefst op grond van een schriftelijke evaluatie of digitale enquête, van wat er aan kwaliteit en leeropbrengst ervaren wordt. Hierbij dienen als leidraad: de daltonvisie op onderwijs en de door gezamenlijke ervaring gevormde intuïtie van wat voor ons kwaliteit is in muzikale, theatrale en beeldende schoolproducties. Het komt aan op het stellen van de goede vragen: wat werkt goed en wat minder, wat is succesvol en 'de moeite waard' en wat niet, wat levert gezamenlijk leer- en werkplezier op en wat is hiervoor eerder frustrerend, welke weerstanden zijn er te overwinnen, waarom zijn juist deze weerstanden relevant met het oog op wat we de leerlingen willen leren? De antwoorden op deze vragen gebruiken we in goed overleg over komende producties, projecten, excursies, et cetera. In de komende schooljaren zal de dalton-ontwikkelgroep het voortouw nemen in het continu monitoren van de effectiviteit van het daltonprogramma.

Vanuit deze brede en kwalitatieve opvatting van kwaliteitszorg hebben we in de afgelopen schooljaren het gesprek gevoerd – en zullen dat blijven doen

- met de docenten op studiedagen over de dalton-ontwikkeling, in vergaderingen over het cultuurprofiel met vakgroepen en vakgroepvoorzitters, bij de evaluatie van culturele avonden, excursies en werkweken;
- met de leerlingen in de leerlingenpanels per jaarlaag en in de leerlingenraad;
- met de ouders in de bijeenkomsten van de OR en de MR, waarin alle aspecten van het onderwijs worden doorgelicht, de dalton-ontwikkeling goed wordt voor-besproken en van concrete aanbevelingen wordt voorzien.

We passen onze keuzes en ons beleid aan op basis van wat we gezamenlijk hebben vastgesteld en waargenomen. We gebruiken het programma ‘Kwaliteitscholen’ voor de evaluatie van het functioneren van docenten en voor jaarlijkse tevredenheidsonderzoeken onder ouders en leerlingen. De resultaten van deze onderzoeken worden besproken in de schoolleiding, in de teams, in de vergadering van vakgroepvoorzitters en in de individuele voortgangsgesprekken.

6.2 Sterke en zwakke punten

Uit de evaluaties die we hebben gehouden komt het volgende beeld naar voren:

a. Sterke punten en tekortkomingen die afgelopen jaren duidelijk zijn verbeterd

- de grote culturele producties vanuit de vakken tekenen, drama en muziek, met vaste verankering in de jaaragenda en in het curriculum als geheel; zelfs in corona-omstandigheden hebben we, met veel aanpassing, bijna alle producties kunnen laten doorgaan;
- het geheel van organisatorische, personele en financiële voorwaarden dat nodig is om de kwaliteit van die producties te waarborgen;
- de samenwerking met de culturele instellingen in de omgeving, de persoonlijke betrokkenheid wederzijds tussen cultuurcoördinator, kunstdocenten en vertegenwoordigers van de diverse externe culturele partners;
- handhaving van de substantiële uitgaven (materieel en personeel) voor kunst en cultuur;
- het gebruik van de cultuurkaart in alle leerjaren en afdelingen;
- een wekelijks praktijkgericht overleg tussen de cultuurcoördinator en de schoolleiding
- de versterking van de interne en externe communicatie van het cultuurprofiel vanuit een betrokken schoolleiding en het cultuurcoördinaat

b. Zwakke punten die overblijven en waaraan we komende jaren willen werken

- beschrijving en verantwoording van de cultuureducatieve werkvormen in de didactiek van de niet-kunstvakken;
- het dalend aantal leerlingen dat kiest voor het vak muziek in de bovenbouw, wat ons noopt tot veranderingen binnen het vak muziek en geleidelijke aanpassing (verbreding) van de culturele activiteiten vanuit het vak muziek;
- organisatie van resultaatgerichte samenwerking tussen docenten van verschillende vakken om de samenhangen tussen de diverse vormen van kunst en cultuur (verhalend en poëtisch, beeldend en ontwerpend, muzikaal en theatraal) voor leerlingen beter ervaarbaar te maken; kansen hiervoor liggen in de doorontwikkeling van de projecten in daltontijd;
- het consequent gebruik van de PDCA-cyclus om (behoeften aan) verbeteringen waaraan we werken beter zichtbaar te maken
- verbetering van aansluiting op cultureel vlak bij jongeren met een migratieachtergrond; hierbij moet genoemd worden dat er vele oorzaken zijn waarom we de aansluiting missen, dat het antwoord op de vraag hoe we hen bereiken meerledig is; en dat we een enorm gebrek contateren aan (voor-) kennis op cultureel vlak.

7 Verdere ontwikkeling, doelen en ambities 2022-2026

Uitgangspunt van dit plan is ons vaste voornemen dat cultuureducatie op het Coornhert Lyceum stevig verankerd blijft in de visie op en in de organisatie van het onderwijs.

Toch stellen wij ons op basis van bovenstaande sterkte-zwakteanalyse voor de komende schooljaren de vragen (a) of we nog de goede dingen doen en (b) of we, gezien de hoeveelheid aan buiten-les-activiteiten en de hiermee samenhangende werkdruk, al die dingen nog wel goed kunnen doen. Hieruit komen de volgende 15 ambities voort.

Ambitie met betrekking tot het doorleefd-zijn van de visie

1. Het Coornhert Lyceum wil zich verder ontwikkelen tot een professionele en lerende organisatie waarin de humanistische en pedagogische visie op cultuureducatie als een voor alle medewerkers duidelijke inspiratiebron doorwerkt in het onderwijs en ook als zodanig wordt ervaren en zichtbaar wordt in de lessen. Op dit punt zal ook de samenhang tussen cultuurprofiel, dalton-ontwikkeling en technasium-ontwikkeling duidelijk aangetoond en in de praktijk beleefd moeten gaan worden.

Ambities voor curriculum en gezamenlijkheid in de programmering

2. Cultuureducatie komt meer zichtbaar en voor leerlingen herkenbaar aan de orde in de doorlopende leerlijnen van ieder vak. De mogelijkheden en opbrengsten van cultuureducatie worden gedefinieerd en besproken met de vakgroepen van

de niet-kunstvakken, zodat zij in hun vakleerplan cultuureducatieve elementen opnemen en bewust kunnen toepassen.

3. De doorlopende leerlijnen in de kunstvakken en in de literaire component bij de taalvakken vragen nog steeds om explicietere beschrijving. Daarin moet het streven zichtbaar zijn om leerlingen vertrouwd te maken met de samenhangen tussen de verschillende kunstdisciplines, inclusief de literatuur. Tevens moet duidelijker worden hoe de verhouding is tussen praktische en cognitieve vaardigheden in de kunstvakken, in onderbouw en bovenbouw.
4. Bij de ontwikkeling van de projecten in daltontijd en bij de opzet van het technasium geven we prioriteit aan kennisdomeinen waarin de exacte vakken, de zaakvakken en cultuureducatie (ontwikkeling van creativiteit) samengaan.
5. We willen in toenemende mate leerlingen met een andere culturele achtergrond bereiken om ook mee te doen met voorstellingen, deze ontwikkeling gaat ons niet snel genoeg. Mede daarom zullen we de komende jaren in overleg met jongerenorganisaties als 'Triple Threat' gaan werken. Hierbij willen wij ons leerbaar opstellen t.a.v. niet-westerse culturele invloeden en hoe we op de juiste manier het gesprek voeren over eventuele culturele verschillen, teneinde een inclusieve cultuur in de school te creëren. We zien nu al dat dit effect sorteert bij de jongeren die we in de regel moeilijker bereiken.
6. We organiseren een regelmatig overleg tussen de vier kunstsecties met als doel de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het cultuurprofiel van de school als geheel te versterken. We streven naar meer samenwerking tussen de kunstvakken in een team van kunstdocenten die zich samen verantwoordelijk voelen voor ons cultuurprofiel.

Ambities voor evaluatie en kwaliteitszorg

7. Meer continuïteit en structuur en doelgerichtheid in de evaluaties van het onderwijs in de leerlingenpanels.
8. In de jaarlijkse tevredenheidsonderzoeken via Kwaliteitscholen zullen vragen opnemen over de kwaliteit van de cultuureducatie en over de ervaring van de leerlingen ten aanzien van de mate waarin hiervoor samengewerkt wordt tussen verschillende vakken.
9. We gaan consequenter en bewuster gebruik gaan maken van de PDCA-cyclus om te monitoren of de ingezette vernieuwingen ook werkelijk leiden tot de gewenste resultaten en inderdaad de gewenste dalton- en culturele competenties bij de leerlingen vergroten.

Ambities voor PR en communicatie

10. Aan het eind van schooljaar 2022-2023 heeft het Coornhert een nieuwe huisstijl en een als nieuw en fris ervaren 'beeld naar buiten' waarin meteen duidelijk is dat wij een vernieuwende en toekomstgerichte school willen zijn die verbeelding en creativiteit uitstraalt en overbrengt op leerlingen.
11. Bij de werving van nieuwe leerlingen zullen we de betekenis van het cultuurprofiel voor het onderwijs geleidelijk aanpassen in de richting van (meer) breed, divers, sociaal en maatschappelijk geëngageerd. Hierbij zullen we consequent laten zien hoe het cultuurprofiel samenhangt met dalton en technasium en doorwerkt in alle leergebieden en profielen. In het cultuurprofiel willen we samenwerking beter zichtbaar maken.

1 Bijlage

DE PEDAGOGISCHE ACHTERGROND VAN CULTUUREDUCATIE

Zoals veel andere scholen, herkent het Coornhert zich in de drieledige formulering van onderwijsfilosoof Gert Biesta van wat hij de 'bedoeling' van onderwijs noemt: kwalificatie, socialisatie en subjectification of 'persoonsvorming'. Cultuureducatie is voor het Coornhert Lyceum: het praktisch vormgeven aan en uitoefenenen van deze laatste en meest fundamentele bedoeling van onderwijs, die mede bepalend is voor de eerste twee. Het gaat op school niet alleen om het hoogst haalbare diploma en evenmin om aanpassing aan de bestaande of van huis uit meegegeven cultuur; het gaat om verbeelding en om het uitvinden van eigen, nieuwe vormen van omgang met de natuur, met de wereld en met de middelen (taal, beeld, beweging, techniek) die ons hierbij ter beschikking staan.

De wijze waarop we kinderen de wereld laten zien hangt in hoge mate af van de wijze waarop opvoeders en pedagogen die wereld presenteren. (…) We moeten ervoor waken dat we het niet bij socialisatie laten, met verwaarlozing van de pedagogische begeleiding in een pedagogische relatie. We moeten sociale en politieke problemen niet weer gaan verdoezelen voor kinderen, maar we moeten ze bij presentatie aan hen wel pedagogisch vertalen. Dat wil onder andere zeggen dat we rekening moeten houden met de behoefte van kinderen aan concreetheid en rechtlijnigheid, die het noodzakelijk maakt dat presentatie van leed en onrecht gepaard gaat met de presentatie van hoop en mogelijkheden tot verbetering.

We merken op het Coornert Lyceum hoe belangrijk het is om een adequaat antwoord te geven op de sterker wordende invloed van straatcultuur, concurrentie, ressentiment en consumentisme in het onderwijs. Cultuurschool zijn betekent niet alleen dat we moeten optreden tegen het gedrag dat hieruit voortkomt, maar vooral: dat we er in allerlei goed-aansluitende en uitdagende activiteiten concrete en bereikbare alternatieven voor aanbieden, die leerlingen houvast geven en enthousiasmeren om een constructieve bijdrage te leveren aan het grotere geheel waarvan ze deel uitmaken; een cultuurschool is voor ons een school die steeds op zoek blijft naar nieuwe good practices van respect, samenwerking en creativiteit. Cultuureducatie niet als concept, maar als praxis, gericht op verbinding en vernieuwing voor de leerlingen in al hun diversiteit, zoals we ze in de school zien en meemaken.

CultuurProfielPlan: uitgaande van een aan de Griekse filosofie (Plato, Aristoteles) ontleende indeling, kunnen we het culturele vormingsdoel van het Coornhert Lyceum begrijpen en eraan werken vanuit een drievoudig en voor ieder mens natuurlijk streven of verlangen:

een streven naar wat goed is, naar wat deugt in de praktijk van het handelen

- in het ontwikkelen en versterken van een vrije wil, van het vermogen zelf richting te geven aan het handelen en verleidingen te weerstaan;
- in het praktisch leren kennen en doen van wat nuttig, aangenaam en eervol is;
- in de ontwikkeling van het inlevingsvermogen en inzicht in de ander en in 'zichzelf als een ander' (Ricoeur);
- in de ontwikkeling van de deugden (houdingen, karaktereigenschappen) die nodig zijn voor de bevordering van een rechtvaardige, vreedzame en duurzame samenleving.

een streven naar wat waarachtig is en trouw aan de werkelijkheid

- in het verwerven van kennis en inzicht in de werkelijkheid, het ontwikkelen van kritisch denkvermogen en het leren doorzien van valse beeldvorming;
- in de vaardigheid om uit zichzelf kennis creatief te kunnen uitbreiden, te kunnen leren en onderzoeken op voorheen nog onbekend terrein;
- in het leren stellen van vragen over het bestaan als mens in de wereld, ook naar de grenzen van wat een mens kan kennen en weten;
- in het bevorderen van een open mind voor toekomstige ontwikkelingen in wetenschap, cultuur en techniek en voor de gevolgen hiervan voor het menselijk samenleven in de globaliserende wereld.

een streven naar wat mooi is, naar wat verwondering en bewondering wekt

- in wat we zintuiglijk aantreffen en ervaren in de natuur, de kosmos en in beweeglijkheid, gedrevenheid, lenigheid en virtuositeit van het menselijk lichaam;
- in wat we zelf maken in allerlei vormen van techniek, ontwerp en kunst.

'Het goede, het ware en het schone' zijn in onze tijd zeker geen vast definieerbare waarden meer. Tot onze menselijke cultuur behoort ook dat we weet hebben van de kwetsbaarheid en het bedreigd zijn van wat van waarde is. We zijn ons bewust van de fragility of goodness (Nussbaum). Niettemin hebben die waarden in de praktijk nog steeds de oriënterende betekenis waaraan we bewust en onbewust ons idee van kwaliteit ontlenen. Vasthouden aan deze kwalitatieve oriëntatie van onderwijs (moreel, intellectueel en esthetisch) vergt van leerlingen en leraren dat zij moeite willen doen, steeds beter onderscheid leren maken, zich actief willen inzetten om weerstanden in te brengen en te overwinnen. We werken aan die waarden door de tijd, de ruimte en de aandacht die ervoor nodig zijn zo goed mogelijk te waarborgen, door vertraging in te bouwen in de toenemende snelheid, door onder allerlei oppervlakkige uitingen van cultuur in de reële belevingswereld van de jongeren te blijven zoeken naar hun werkelijke behoeften en verlangens en daar een appèl op te doen – een non-coercive rearrangement of desires (Spivak). Dit levert de gezonde spanningsbogen op die altijd al inbegrepen zijn geweest in het klassieke begrip van volwassenwording (paideia), maar die meer dan eens vragen om een onderscheidend bewustzijn van de kwaliteit van de resultaten die we met jongeren op school willen bereiken (zie ook hoofdstuk 6).

Bijlage 2

CULTURELE INSTELLINGEN WAARMEE STRUCTUREEL WORDT SAMENGEWERKT

HART – deze instelling heeft tot doel leerlingen in het Haarlemse onderwijs in aanraking met de rijkdom van kunst en cultuur. De organisatie van het Haarlems Interscholair Toernooi (HIT) wordt door HART georganiseerd en biedt de leerlingen uitzicht op optredens in het Patronaat of de Toneelschuur.

Cultuurkracht 023 – is een samenwerkingsverband tussen Coornhert Lyceum afdeling mavo en het Grafisch Atelier Haarlem en HART Kenniscentrum Cultuuronderwijs. Deze samenwerking is tot stand gekomen in het kader van 'Cultuureducatie met kwaliteit 2021-2024'. Het doel is om kwaliteitsverbetering van cultuureducatie tijdens en na school te realiseren. De culturele ontwikkeling van ieder kind staat daarbij centraal. In dit kader is het Coornhert een samenwerking aangaan met het Grafisch Atelier Haarlem, omdat deze organisatie bij uitstek de kennis en vaardigheden in huis heeft om de praktijk tussen het schoolwerk en de verbinding met de grafische industrie te tonen. Wij vinden het belangrijk dat we 'aan de voorkant', vanaf de oriëntatie van groep 8-leerlingen tot en met het uitstromen van leerlingen na de 4e klas mavo een gericht aanbod bieden met veel praktische en beroepsgerichte relevantie. De samenwerking met Grafisch Atelier Haarlem richt zich in alle leerjaren van de mavo vooral op het toepassen van grafische technieken zoals linoleumsneden, zeefdrukken en risoprinten. Hierin doen zich ook mogelijkheden voor om een brug te slaan naar de techniekvakken en daarmee naar specifieke MBO-opleidingen in Haarlem, zoals het Hout&Meubilerings College en het Mediacollege met de diverse afdelingen.

De samenwerking met binnen het kader van Cultuurkracht 023 biedt ook mogelijkheden om het muziekonderwijs in de mavo-afdeling nieuw leven in te blazen. Op dit ogenblik worden er plannen gemaakt met muziekproducers om workshops te bieden aan klassen 3 mavo om de relatie tussen HipHop, Rap en geproduceerde muziek inzichtelijk en mogelijk te maken. Veel mavo-leerlingen spelen geen instrument, maar hebben wel muzikale interesse en talent. Deze workshops kunnen een verbindende factor zijn om voor deze doelgroep maatwerk aan te bieden. Het is mogelijk voor deze leerlingen een optreden te verzorgen op de muziekavonden en met hun ervaring door te gaan op een MBO.

De **Kunstenaarsvereniging De Vishal** organiseert 10 keer per jaar tentoonstellingen met hedendaagse kunstenaars. Onze samenwerking bestaat uit het gebruik van het aanbod en de samenwerking met kunstenaarsleden van De Vishal die als gastdocenten met onze school met leerlingen aan het werk gaan. Belangrijke gebeurtenissen zijn de Rondjes Cultuur die de vakgroep CKV ieder jaar organiseert voor alle leerlingen van 4H en 4V. Leerlingen bekijken en analyseren gedurende een dagdeel architectuur en beeldhouwkunst in de binnenstad en verkennen de culturele instellingen en hun aanbod. De middag eindigt in De Vishal waar leerlingen met kunstenaars en eigen docenten reflecteren op de aanwezige tentoonstelling. De inhoud en resultaten van deze dagen zijn een startpunt voor het CKV onderzoek in 4HV.

Teylersmuseum Haarlem – het oudste Museum van Nederland heeft sinds enkele jaren het LorenzLab waar onze docenten natuurkunde met leerlingen aan de slag kunnen om o.a. elektra-proefjes te doen. Het Museum benadert ons ook als er bijzondere projecten worden ontwikkelt zoals enkele jaren geleden rondom de Leonardo da Vinci tentoonstelling in combinatie met Apple software. Afgelopen jaar werd er met veel plezier een workshop gegeven rondom de beeldende kunst in het Museum en workshops met leerlingen in het Waaggebouw waar naar model werd getekend.

De Toneelschuur – Sinds vele jaren is er een uitstekende samenwerking tussen het Coornhert en theater De Toneelschuur. De educatieve medewerker van De Toneelschuur weet welke groepen leerlingen wij hebben en biedt ons elk jaar voorstellingen die juist voor ons geschikt zijn. Bij bijzondere producties zoals Weg met Eddy Bellequele, een landelijk bekroonde toneelschuurproductie naar een roman van Édouard Louis, kunnen groepen groep CKV-leerlingen middels een workshop vooraf kennis nemen van de LHBT-problematiek die in dit stuk aan de orde is. Bij diverse balletvoorstellingen wordt vooraf goed besproken of leerlingen na afloop met de dansers een meet&greet kunnen hebben. De afgelopen jaren hebben wij CKV-leerlingen via De Toneelschuur kunnen laten kennismaken met makers van korte films.

Kunstfort Vijfhuizen – Het kunstfort is een bijzonder gelegen fort langs de Ringvaart en maakt deel uit van de Stelling van Amsterdam. Het kunstfort maakt tentoonstellingen en biedt gelegenheid voor educatieve projecten rondom hun vaste collectie buitenbeelden. Wij organiseren ieder jaar in de laatste schoolweek een Cultuurdag voor groepen leerlingen van 5V. Deze unieke locatie leent zich uitstekend voor vakoverstijgend en onderzoekend leren. In 2022 waren de secties aardrijkskunde, klassieke talen, muziek en drama actief betrokken, naast het aanbod vanuit de beeldende kunsten. Het natuurlijk samengaan van allerlei disciplines tijdens deze cultuurdag zorgt ieder jaar voor een sprankelende dynamiek die past bij het cultuurprofiel van onze school.

School der Poëzie Amsterdam – De samenwerking bestaat in de organisatie van een project voor alle brugklasleerlingen en vormt een verbinding tussen poëzie-kunstlessen en podiumkunsten. De uitvoeringen in de Toneelschuur of Philharmonie zorgen iedere keer voor een groots spektakel waar de leerlingen erg van onder de indruk zijn. Het is een mooie manier om dichters op school te laten werken en een prachtige gelegenheid om veel leerlingen in een vol theater te laten genieten van hun eigen maaksels. De muzikale invulling werd afgelopen jaar ingevuld nav een suggestie van onze cultuur coördinator.

Museum Haarlem – Het Museum bevindt zich tegenover het Frans Hals Museum en biedt een verscheidenheid aan historische en thema-tentoonstellingen die gerelateerd zijn aan onze stad. De CKV leerlingen hebben tentoonstellingen bezocht over de geschiedenis van de muziekindustrie en van de popmuziek in Haarlem. Dit jaar organiseren wij (voor de 2e keer) i.s.m. de Coorhert Stichting Haarlem een tentoonstelling met onze 4H-leerlingen rondom het thema: De stem van

de burger. Deze serie linoleumsneden zijn speciaal voor de tentoonstelling en de viering van de 500 jarige geboortedag van Dirck Volkerszoon Coornhert ontwikkeld. Bij de tentoonstelling is een kleine catalogus gemaakt. Eerder werd in 2018 een tentoonstelling gemaakt rondom spreekwoorden uit de tijd van Coornhert en werden deze werken ook tentoongesteld in het museum en tevens bij Atheneaum Boekhandel.

Amar el Ajjouri is een acteur die met een mix van culturele invloeden leerlingen confronteert met vooroordelen en levensvraagstukken die ertoe doen in een multiculturele samenleving. Amar heeft afgelopen jaren verschillende producties op ons podium gespeeld, met name voor 2e en 3e klassen mavo en havo. Met mentoren van lastige 2e en 3e klassen inventariseren we mogelijke conflictmodellen die door Amar (of een acteur uit zijn team) worden behandeld in een theatrale setting. Bij deze voorstellingen op maat staat interactie met de leerlingen centraal.

KiKiD – Sinds 6 jaar komen de theatermakers met de productie Donnie-Barkie naar het Coornhert. Het initiatief daarvoor is ooit ontstaan bij een docent economie. Er is samenwerking met de afdeling schuldhulpverlening van de Gemeente Haarlem. Dit gezelschap zet theater in als middel om een jonge doelgroep te bereiken. In de theatervoorstellingen wordt aan de hand van korte scènes en stellingen over de thema's gepraat. Daarin kenmerken de projecten van KiKiD zich ook doordat er gewerkt wordt met jongerenexperts (18-24 jaar). Zij staan zelf nog dicht bij de doelgroep waardoor er snel een veilige sfeer ontstaat waarin er open en eerlijk met elkaar wordt gepraat. Over geld, schulden en weerbaarheid: steeds meer jongeren komen in de problemen door pech, onhandige keuzes en geldtekort.

De Inktaap is dé jongerenprijs van de Nederlandse literatuur. Vanaf september lezen jongeren van 15 t/m 19 jaar uit de bovenbouw in het voortgezet onderwijs de winnende titels van de BNG Bank Literatuurprijs, de Boekenbon Literatuurprijs en de Libris Literatuur Prijs, en kiezen daaruit hun favoriet. Onze leerlingen 6V doen al jaren enthousiast mee, wat soms resulteert in een reis met leerlingen naar Antwerpen, soms in het bezoek van een van de auteurs aan onze school.

Naast deze vaste samenwerkingspartners zijn er diverse culturele instellingen waar wij als school de samenwerking mee aangaan voor excursies en/of projecten. Hiertoe behoren:

- Den Haag: Prodemos, Kunstmuseum, Museon
- Leiden: Museum Boerhave, Museum Volkenkunde, Museum voor Oudheidkunde
- Amsterdam: Allard Pierson Museum, Koninklijk Paleis op de Dam, Rijksmuseum, Stedelijk Museum
- Haarlem: Frans Hals Museum, Noord Hollands Archief, Beeldengalerij Haarlem

3 Bijlage

HET COORNHERT CULTUURPROFIEL IN ENKELE ERVARINGEN

Ukulele workshop
Onze nieuwe muziekdocent Robert Buckert heeft speciaal voor een nieuwe workshopserie 15 kleurrijke ukeleles aangeschaft. Voor deze laagdrempelige muziekworkshop waren veel leerlingen bereid om op vrijdag het 8e uur te komen. Het enthousiasme en het speelplezier waren duidelijk aanwezig, ondanks dat dit snaarinstrument voor sommige leerlingen de eerste kennismaking was met een muziekinstrument überhaupt. Heel gaaf dat leerlingen aangaven nu zelf ook een ukelele te willen kopen! Wellicht zien we deze enthousiaste snaarspelers terug op een muziekavond!

Schrijfworkshop – door Annewiek Kranendonk (auteur kinderboeken)
Drie jongens – jochies nog – hingen onderuit gezakt op hun stoelen en keken me glazig aan.
'De sportworkshop zat vol. Dus toen kwamen we hier,' zeiden ze alle drie met een stem die vooral een gevoel van verveling moest uitdrukken. De overige deelnemers, meisjes, wachtten totdat de jongens hun jas hadden uitgetrokken en hun capuchon hadden afgezet. Ondertussen vroeg ik aan de dames om hun rijkelijk gevulde tassen van tafel te halen en alleen pen en papier klaar te leggen. 'Vertel wie je bent,' zei ik. 'Je mag iedereen zijn, die je wilt. Een voetballer? Prima. De koning? Ook goed. Of een hond, een mier, een meisje, een man.' 'Dus iets verzinnen?' werd er gevraagd. Ja, ze mochten iets verzinnen. En als ze niks wisten mochten ze vanuit hun eigen realiteit gaan schrijven, dan kwam de stroom vanzelf wel los. Tien minuten achter elkaar, zonder de pen van het papier te halen, zonder oneindig in de verte te staren.
Alle deelnemers bleven schrijven, de hele tijd vol. Stomverbaasd legden ze hun pen neer.
'Wie is er verrast dat er zoveel uit zijn/haar pen kwam?' vroeg ik. Alle armen gingen de lucht in. 'Wie is er trots op zichzelf?' Wat voorzichtig kwamen handen omhoog. 'Hoe vond je het?' vroeg ik aan het einde van de workshop. 'Leuk!' zeiden de meisjes, en de jongens. De verveling was al lang door de kieren van de klas weggewaaid. Gaandeweg de workshops zag ik alle ogen gaan glinsteren bij de schrijfopdrachten die ik gaf. Dat je je kunt verplaatsen in een dier dat een leuk uitje meemaakt, dat je een brief kunt schrijven naar de
rector met tips over hoe de school leuker kan worden. Dat je met taal kunt spélen was een grote ontdekking. Ik denk… voor het leven.

Muziek in het tekenuur
Tijdens het praktijkuur tekenen vraag ik aan een leerling met Ghanese roots: 'Welke artiest laat ik horen via Spotify?' 'Lauren Hill wil ik horen; dat luisteren we altijd met mijn ouders in de auto.' Vervolgens gaat zij met extra veel plezier met haar tekenopdracht verder. De volgende week vraag ik hetzelfde aan haar buurmeisje met een hoofddoekje. 'Meneer, ik weet het antwoord niet', zei zij. 'Wij mogen thuis niet naar muziek luisteren'. Als ik vraag waarom dit zo is, vertelt zij mij dat volgens de islam muziek en dans uitnodigen tot verleiding. Ik luister en dank haar voor de uitleg. Als ik doorvraag naar haar afkomst vertelt zij mij haar geschiedenis. Van een gebombardeerde Syrische stad naar een

vluchtelingenkamp en weer terug naar de stad waar zij haar vriendin door een bom ziet sterven. Mijn hart breekt en ik dank haar nogmaals voor het delen van haar verhaal. ‘Misschien kun je later je ervaringen zelf in een boek opschrijven’, suggereer ik nog. Van Lauren Hill naar een persoonlijk drama. Muziek doorbreekt culturele grenzen.

Theater workshop

Theater-docente Tzigita gaf in 2021 een workshop aan een groep leerlingen die we niet gauw zien in de gebruikelijke theaterlessen. De docente begon de workshop met een aantal lessen over acceptatie en zelfrespect. Gaandeweg leerden de leerlingen zichzelf te uiten en de workshops werden afgesloten op het Open Podium. Daar stond een aantal leerlingen voor een volle zaal enigszins bevend hun rol te spelen. Sommigen van hen gaven van tevoren aan theater best eng te vinden, maar voelen zich nu gestimuleerd het vak als keuzevak te gaan kiezen. Leerlingen voelen vooral de betrokkenheid: dat ze in dit vak gezien en erkend worden als wie ze zijn.

CKV Popfoto workshop

Twee jaar geleden organiseerden we een popfoto-workshop voor CKV leerlingen. Eerst werden de leerlingen in muziekpodium Patronaat fototechnisch onderwezen door een professionele popfotograaf. ‘s Avonds werd de leerlingen gevraagd een hardrock concert mee te maken. De band Satiricon uit Noorwegen zag er satanisch uit. Voor een aantal leerlingen was dit de eerste kennismaking met een liveconcert en ondanks de heftige muziek was de sfeer in de zaal erg gemoedelijk. De dag erna belde een vader verontwaardigd naar de coördinator om zijn ongenoegen te uiten over dit concertbezoek. De leerlingen schaamden zich voor hun vaders klacht en hebben hem overgehaald om samen met hem een professionele pop-fotograaf in Den Haag te bezoeken voor een interview. Dit leidde tot een zeer uitgebreide CKV presentatie die met recht werd beoordeeld met een hoog cijfer en complimenten van de overige leerlingen.

Linoleumsneden

Enkele jaren gelden exposeerden de leerlingen uit 4H in Museum Haarlem met linoleumsneden gebaseerd op een portret van Coornhert. In de vitrine van de Athenaeum Boekwinkel werd de tentoonstelling aangekondigd met enkele werken van deze leerlingen. Een fraai werkstuk van een erg actief en mondig meisje hing daar ook. Toen ik dat aan haar vertelde deed zij hier erg onverschillig over. ‘Mijn ouders zijn hier toch niet in geïnteresseerd’, vertelde zij. Op zaterdag stapte ze met haar hockey-vriendinnen toevallig uit de bus vlakbij de boekwinkel. Eén van haar vriendinnen maakte haar attent op het werk, waar haar naam op stond. Vervolgens ging het hele hockeyteam de boekwinkel in en had deze leerling het hoogste woord. De boekwinkel vond dit ook een hilarisch moment.

CKV-onderwijs op locatie

Elk jaar organiseren wij het CKV-rondje Haarlem in en rond de binnenstad van Haarlem. Het gaat dan om zo’n 350 leerlingen uit havo en vwo. Bij aankomst in De Vishal vragen wij de leerlingen vaak of ze iets nieuws hebben gezien of een locatie voor het eerst hebben bekeken. De antwoorden zijn vaak verrassend positief. Veel leerlingen komen wel in de binnenstad, maar zijn zich niet bewust van de rijke cultuur. Dat ze er zelf ook deel van kunnen uitmaken is een nieuwe ervaring. Leerlingen uit de welvarende delen van onze schoolomgeving hebben veelal reiservaringen achter de rug zoals naar Dubai, New York en kennen de wintersportgebieden als hun achtertuin. Leerlingen uit achterstandswijken komen zelden in andere gebieden dan voor een winkel of medisch bezoek. Er wordt enthousiast gereageerd op cultuuronderwijs op locatie. De leerlingen worden ‘gedwongen’ rustig te kijken en zichzelf te activeren. De tekenopdrachten in De Vishal en op het Kunstfort zijn altijd een succes. Bij de laatste workshop van het Grafisch Atelier in juni 2022 moesten we een groep leerlingen vragen te stoppen omdat we ver over de tijd gingen. In De Vishal was er in september een kunstproject waarbij de kunstenaar heeft samengewerkt met bewoners uit Schalkwijk. Onze leerlingen herkenden veel lokaties in de schilderijen. Een meisje riep enthousiast bij een schilderij van een supermarkt: ‘Daar woon ik naast!’ Vervolgens maakt zij een selfie bij het schilderij.

4 Bijlage

AANTALLEN LEERLINGEN IN DE KUNSTVAKKEN IN DE BOVENBOUW 22-23

	vak	aantal
4M	mu	0
	te	21
	th	15
4H	mu	9
	te	24
	kudr	25
4V	mu	5
	te	11
	kudr	13
5H	mu	3
	te	30
	kudr	10
5V	mu	7
	te	20
	kudr	9
6V	mu	3
	te	13
	kudr	7

Dit kunstwerk heet **Walk of Shame** en is in 2019 gemaakt door **Eline de Lange**, toen leerling van 5 vwo, begeleid door **Alan Nicolas**, docent tekenen en kunstgeschiedenis.
Het heeft lange tijd prominent deel uitgemaakt van de **Beeldengalerie Haarlemmerhout** en is onlangs verplaatst naar de binnentuin van het Coornhert Lyceum.